

Желізняк Є.М.

студентка

*Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Стебляк Д.М.

доктор філософії,

*доцент кафедри міжнародної політики
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Zheliznyk Yeliena

Student

State University “Uzhhorod National University”

Steblyak Diana

Doctor of Philosophy,

*Associate Professor of the Department of International Politics
State University “Uzhhorod National University”*

СУЧАСНА МІГРАЦІЙНА СИТУАЦІЯ В СВІТІ ТА МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ

Анотація. У статті досліджуються особливості міграційної ситуації в світі на сучасному етапі та міграційна політика в контексті демографічної кризи. Міграційні процеси стали одними з найважливіших соціально-економічних та політичних явищ сучасного світу. В умовах глобалізації, кліматичних змін та конфліктів, міграція має значний вплив на розвиток країн та їхню демографічну ситуацію. Стаття досліджує сучасний стан міграційної ситуації у світі, ключові причини та наслідки міграційних потоків, а також особливості міграційної політики, що застосовуються країнами для подолання демографічних викликів. Одним із ключових елементів вільного демократичного суспільства є активна державна політика у сфері міграції. Вирішення проблем створення належного, усебічного міграційного контролю має велике значення.

Ключові слова: міжнародна міграція, динаміка та структура міграційних потоків, демографічна криза, міжнародні міграційні зв'язки, міграційні потоки.

Вступ та постановка проблеми. Міграція як соціальний феномен має глибокі історичні корені, але у ХХІ столітті цей процес набув нових масштабів та значення. В умовах демографічної кризи, що проявляється у низьких показниках народжуваності, старінні населення, міграція стає важливим фактором, який може вплинути на демографічну стабільність та соціально-економічний розвиток країн. Міграційна ситуація в світі на сучасному етапі та міграційна політика в контексті «демографічної кризи» зумовлена швидкими змінами в глобальній міграційній динаміці, яка охоплює економічні, соціальні та політичні аспекти. Сучасний світ стикається з хвилями міграції, що мають як позитивні, так і негативні наслідки для приймаючих та країн походження мігрантів. У контексті демографічної кризи, характерної для більшості розвинених країн, міграція відіграє важливу роль як можливий інструмент заповнення демографічного дисбалансу, сприяючи стабілізації ринку праці та економічного зростання. На сьогоднішній день демографічний спад у багатьох країнах, особливо в Європі, Японії та Кореї, зумовлює дефіцит робочої сили та збільшення навантаження на соціальні системи, оскільки насе-

лення старішає. У таких умовах міграційна політика може стати ключовим засобом вирішення проблем, пов'язаних із нестачею працездатного населення та потребою в кваліфікованих кадрах. Проте ефективність міграційної політики залежить від успішності інтеграції мігрантів у приймаючі суспільства, що стає значущим викликом на тлі зростання політичних і культурних напружень у світі. Крім того, актуальність теми підсилюється кліматичними змінами та конфліктами, які стимулюють нові хвилі вимушеної міграції. Таким чином, дослідження міграційної політики в умовах демографічної кризи є важливим для розробки довгострокових стратегій, спрямованих на гармонізацію інтересів мігрантів та потреб країн, що приймають.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численним дослідженням специфіки міжнародних переміщень населення, оцінці міграції населення, міжнародних міграційних зв'язків присвячено роботи науковців: Дон О.Д., Лузанової В.О. [4], Васильців Т.Г., Садової У.Я., Дракохруст Т.В. [6], Магійович Р.І. [8] та ін. Будник Д. І. досліджував «Міждержавні міграційні зв'язки України: проблеми та тенденції розвитку» [2], Чайковський Ю.В.

досліджував «Міграційні процеси у період пандемії: виклики міжнародно-правовому регулюванню» [9], та ін.

Метою статті є дослідження особливостей та стану міграційної політики в країнах світу та аналіз міграційної ситуації в світі на сучасному етапі.

Результати дослідження. Міграційні потоки у світі зростають із року в рік, і сьогодні кількість міжнародних мігрантів сягає понад 280 мільйонів осіб. Головними чинниками, що стимулюють міграцію, є економічна нерівність, конфлікти, зміна клімату, нестабільність, пошук кращих освітніх можливостей та медичного обслуговування. Зокрема, країни з розвинутою економікою, такі як США, Канада, Німеччина та Франція, стають популярними напрямками для мігрантів через можливості працевлаштування та високі стандарти життя. Проте такі країни, як Ліван, Йорданія, Туреччина, також приймають значну кількість біженців з регіонів із політичною та економічною нестабільністю.

У 2024 році продовжуються міграційні потоки з країн Африки та Близького Сходу до Європи, що посилює соціальні напруження та викликає питання щодо інтеграційних програм та соціальної адаптації мігрантів. Водночас такі країни, як Японія, Китай, Корея, у яких демографічні показники погіршуються, розглядають міграцію як засіб стабілізації ринку праці.

Багато розвинених країн стикаються з демографічною кризою, яка проявляється у скороченні працездатного населення, старінні населення та зниженні рівня народжуваності. Зокрема, у Європі коефіцієнт народжуваності знаходиться на рівні близько 1,5 дитини на одну жінку, що значно нижче необхідного для відтворення населення показника у 2,1. Така ситуація веде до зменшення економічного зростання та посилення фінансового навантаження на соціальні системи.

Міграція може стати інструментом, що здатний допомогти у подоланні цих викликів, залучаючи молодих та працездатних людей з інших країн. Однак ефективність такого підходу залежить від політики приймаючих країн щодо інтеграції мігрантів, визнання їхніх кваліфікацій та соціальної адаптації.

Міграційна політика має на меті не лише регулювання міграційних потоків, а й сприяння адаптації та інтеграції мігрантів у приймаючих країнах. У цьому контексті багато країн Європейського Союзу розробляють програми, що сприяють професійному навчання мігрантів та визнанню їхньої кваліфікації для подальшої інтеграції у ринок праці. Наприклад, Німеччина та Швеція активно залучають кваліфікованих працівників через спеціальні візові програми та інвестиції у мовне навчання.

Крім того, багато країн адаптують свою політику до нових викликів, таких як інтеграція біженців, що вимагає не лише короткострокових заходів, а й довгострокових програм соціальної підтримки, що включають освіту та охорону здоров'я. У країнах з низьким рівнем народжуваності, таких як Японія та Південна Корея, також впроваджують програми

для залучення іноземних робітників у сектори економіки з дефіцитом робочої сили.

Одним з основних викликів для міграційної політики залишається адаптація та інтеграція мігрантів, яка включає економічні, соціальні та культурні аспекти. Досвід показує, що інтеграція потребує часу та ресурсів, однак правильні інвестиції в освіту, мовну підготовку та соціальні послуги можуть забезпечити позитивні результати [4, с. 15].

Водночас зростає кількість біженців через конфлікти та кліматичні зміни, що вимагає міжнародної співпраці та спільних рішень. Такі організації, як ООН та ЄС, активно працюють над створенням загальних підходів для врегулювання міграційних потоків та підтримки країн, що приймають велику кількість біженців.

Умови українсько-російської війни можуть впливати на тенденції міжнародної міграції людських ресурсів. Ось кілька можливих тенденцій, на нашу думку:

- **Внутрішня міграція.** Конфлікт може призводити до внутрішньої міграції в межах України, коли люди з зони конфлікту шукають безпеку та захист у внутрішніх регіонах країни. Наприклад, мешканці східних областей України можуть переселятися до інших частин країни.

- **Біженці.** Війна може спричинити зростання кількості біженців, які шукають притулок у сусідніх країнах або в інших державах світу. Це можуть бути як внутрішні переселенці, так і ті, хто виїжджає за межі України. Багато людей можуть шукати захист в країнах Європейського Союзу або сусідніх державах.

- **Економічна міграція.** Умови війни можуть також впливати на економічну міграцію, коли люди шукають кращі економічні можливості та стабільніші умови життя в інших країнах. Воєнний конфлікт може стимулювати зростання економічної еміграції з України.

- **Гуманітарна допомога та волонтерство.** Війна також може привертати увагу до потреб постраждалих громад та сприяти залученню міжнародної гуманітарної допомоги та волонтерської роботи. Люди з інших країн можуть мобілізуватися та приєднуватися до гуманітарних проєктів.

Війна має значний вплив на життя громадян України та може вимушувати їх шукати безпеки та стабільності в інших країнах.

На початку 2023 року спостерігалась тенденція до зростання кількості українців, які перебувають за кордоном (рис. 1).

Згідно з даними, станом на 12 серпня 2022 року, різниця в перетинах кордону становила 4,16 мільйона осіб. Станом на 27 січня 2023 року, цей показник збільшився на понад мільйон людей і становив 5,2 мільйона. Важливо відзначити, що наявна статистика не враховує та не дає можливості оцінити кількість громадян, які залишили Україну в пошуках притулку через територію Росії та Білорусі [3].

УВКБ ООН опублікувала дані власних опитувань. Загалом з травня по листопад 2022 року орга-

Різниця між перетинами кордону на виїзд з України та в'їзд

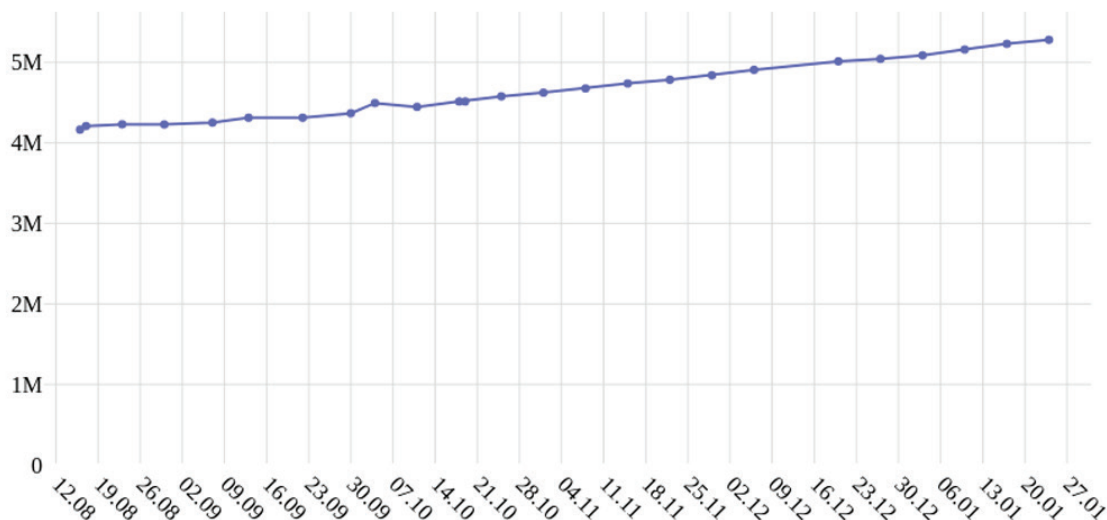

Рис. 1. Різниця між перетинами кордону на виїзд з України та в'їзд, серпень 2022 р. – січень 2023 р.

Джерело: [3]

нізація провела 43 571 інтерв'ю з українцями, які виїхали з країни. Так, 23% респондентів зазначали, що хоча б раз відвідували Україну після початку повномасштабного вторгнення, 16% українців на момент виїзду з України вже мали статус внутрішньо переміщеної особи (ВПО), 38% прибули до Європи у березні 2022 року [10].

З огляду на те, що війна в Україні продовжується, органи влади мають приділяти особливу увагу постійному моніторингу масштабу конфлікту,

переміщення населення та змін їхнього місця проживання чи тимчасового перебування. Регулярний аналіз цих процесів є критично важливим для забезпечення ефективного реагування та планування.

За інформацією УВКБ ООН станом на 24 січня 2023 року, у Європі проживало близько 5 млн 125 тисяч українців. Інфографіка демонструє динаміку зростання кількості українців, які знаходили тимчасовий притулок у країнах Європи, з серпня 2022 року (рис. 2).

Кількість українців, які шукають тимчасовий притулок за кордоном (без врахування російських даних)

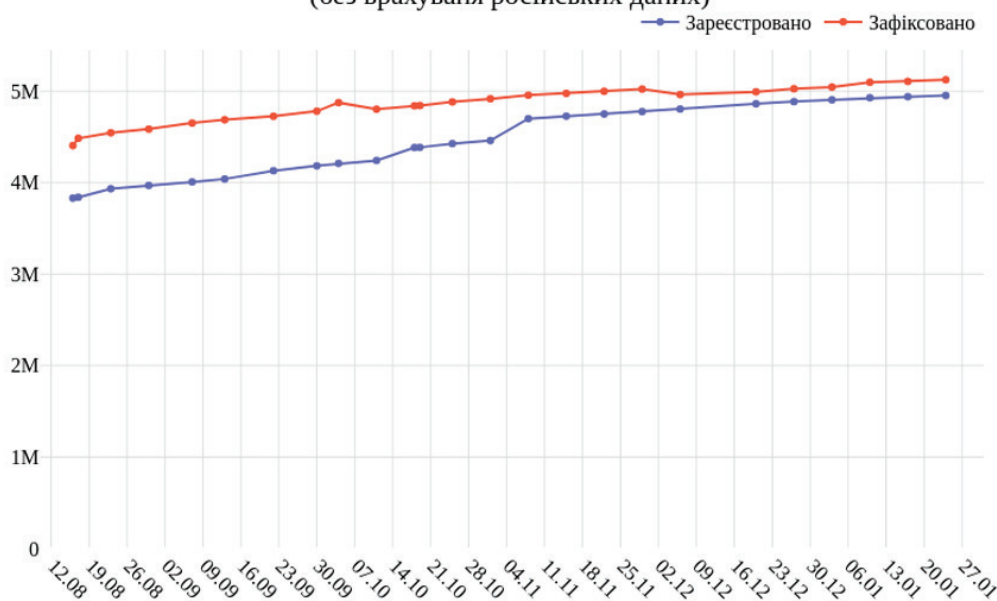

Рис. 2. Кількість українців які шукали тимчасовий притулок в країнах ЄС, серпень 2022 р. – січень 2023 р.

Джерело: [3]

3. The impact of the full-scale war on the migration of Ukrainians: how the scale of displacement is assessed by the Ukrainian government and international organizations [Vplyv povnomashtabnoi viiny na migratsiiu ukrainciv: yak mashtaby peremishchennia otsiniuiut derzhava Ukraina ta mizhnarodni orhanizatsii]. (2023). Available at: <https://www.oporaua.org/report/viyna/24523> (accessed September 25, 2024).
4. Don O. D., Luzanova V. O. (2020) International migration in the context of globalization: problems and prospects [Mizhnarodna migraciya v umovax globalizaciyi: problemy ta perspektyvy]. *Regional Economy and Management*, no. 3, pp. 13–18.
5. Drakokhrust T. V. (2019) Globalization and development of state migration policy of Ukraine [Globalizaciya i rozvytok derzhavnoyi migracijnoyi polityky Ukrayiny]. *Legal Short Stories*, no. 9, pp. 84–91.
6. Drakokhrust T. V. (2019) On state migration policy: modern understanding [Pro derzhavnu migracijnu polityku: suchasne rozumynnya]. *Law and Society*, no. 2, pp. 126–130.
7. Erfan E., Pavlyshyn K. (2019) Research of the impact of global technologies on the development of the world market of health services [Doslidzhennya vplyvu globalnyx tehnologiy na rozvytok svitovogo rynku poslug u sferi oxorony zdorovya]. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/6.pdf (accessed September 25, 2024).
8. Magiyovych R. I., Magiyovych I. V. (2019) Labor migration in Ukraine: causes and consequences [Trudova migraciya v Ukrayini: prychny ta naslidky]. *Intelligence XXI*, no. 6(1), pp. 128–133.
9. Tchaikovsky Y. V. (2021) Migration processes during the pandemic: challenges to international legal regulation [Migracijni procesy u period pandemiyi: vyklyky mizhnarodno-pravovomu regulyuvannyu]. *Young Scientist*, no. 3, pp. 326–329.
10. Profiles, Needs & Intentions of Refugees from Ukraine. Available at: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMWU3NjkzYmEtNDYzMC00M2EyLTkwMjctMG1wZTA0MTQwMjU5IiwidCI6ImU1YzZM3OTgxLTY2NjQtNDEzNC04YTBjLTY1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOiJh9&pageName=ReportSectionb9333061a0a2e93930ea> (accessed October 14, 2024).

CURRENT MIGRATION SITUATION IN THE WORLD AND MIGRATION POLICY IN THE CONTEXT OF THE DEMOGRAPHIC CRISIS

Summary. This article examines the characteristics of the current migration situation worldwide and migration policies in the context of the demographic crisis. Migration processes have become some of the most critical socio-economic and political phenomena in today's world. Amid globalization, climate change, and conflicts, migration significantly impacts countries' development and their demographic dynamics. The article explores the current state of migration globally, the primary causes and consequences of migration flows, as well as the specific migration policies implemented by countries to address demographic challenges. Active state policy in the field of migration is one of the key elements of a free and democratic society. Addressing the issues of establishing comprehensive migration control is of paramount importance. Problematic aspects are revealed, and also directions of the state policy of development of the market of migration services in Ukraine are substantiated. The reasons for increasing migration of Ukrainians are described, namely: low wages, relevance and place of work and demand for the profession, education system, health care and medical care, method, duration and safety of life, observance and protection of rights, ecology, unfavorable conditions for small and medium-sized businesses, arbitrariness of power, unstable political situation, military aggression. It is emphasized that one of the key elements of a free democratic society is an active state policy in the field of migration. Solving the problems of creating proper, comprehensive migration control for modern Ukraine is of great importance. The migration situation in the world today is a complex and multifaceted process that affects all aspects of socio-economic life. In the context of a demographic crisis, migration can serve as an important tool for supporting labor market stability and economic growth. However, effective management of migration flows requires a flexible and long-term policy aimed at integrating migrants, ensuring their rights, and promoting sustainable development.

Keywords: international migration, migration flow dynamics and structure, demographic crisis, international migration relations, migration flows.